

DEPRESIUNEA DORNELOR - LIMITE ȘI MORFOGRAFIE

(The Dornas Depression - limits and morphography.)

V. Chiriță

Depresiunea Dornelor este una dintre cele mai extinse depresiuni carpatice (340 km²), situată la o altitudine ridicată, la peste 800 m și este dezvoltată la contactul structural tectonic și litologic al zonei cristalino-mezozoice a Carpaților Orientali, (arie reprezentată prin Munții Suhardului, Giumalău și Bistriței) cu zona vulcanitelor neogene ale Munților Călimani și cea sedimentară cu intruziuni vulcanice din Munții Bârgăului.

Depresiunea Dornelor a fost încadrată fie zonei joase carpatice, de discontinuitate - Bârgău - Câmpulung -Gura Humorului (V.Mihăilescu, 1944, Emm. de Martonie, 1921, V. Tufescu, 1971, Al. Roșu, 1974, V. Velcea, 1982, sau "Ulucului depresionar" din vestul axei cristaline a Carpaților Orientali: Maramureș - Giurgeu - Ciuc - Brașov (D. Sârcu, 1971, I. Ungureanu, 1989.).

Dar delimitarea spațiului depresionar s-a făcut de obicei cu multă larghețe, utilizând mai ales, argumentele geografice cu sensul de complex integrator regional, cu accent pe aspectele socio-economice specifice "Țării Dornelor" în locul celor de analiză și sinteză morfologică.

Astfel, V. Mihăilescu, (1977) și Tr. Naum, (1965) au extins spațiul depresionar propriu-zis la nivelul de "Țară a Dornelor", urcând limitele la nivelul cumpenelor de ape. Valeria Velcea (1982), într-o schiță de hartă a Depresiunii Dornelor, restrânge nefiresc limitele sudice ale Compartimentului Poiana.

Corelarea și reflectarea structurii geologice variate în morfologia de detaliu a limitelor depresiunii, a permis considerarea criteriului geologico-geomorfologic ca fiind definitoriu, conferind astfel personalitate depresiunii.

La partea superioară a planurilor de racord morfologic munte-depresiune, în lungul limitelor stabilite, în profilul versanților sunt rupturi de pantă. Aceste inflexiuni, corespund adesea cu podurile teraselor superioare sau cu zonele de alimentare a glacisurilor mixte proluvio-colviale. Altitudinal, limitele prezintă o relativă unitate, ele situându-se la 900-950m, doar în unele sectoare coboară sub 850m sau depășesc 1000m.

Limita estică a depresiunii comportă o sectorizare clară, nu atât prin nivelul altitudinal absolut la care se află, cât mai ales, prin diferențele altitudinale față de talvegul principal proximal și față de culmea montană vecină. Astfel, în sectorul Coverca-Șaru, se desfășoară una dintre cele mai clare limite ale Depresiunii Dornelor de-a lungul " Feței Șarului ", ea urmărind limita vestică de expansiune a frunții pânzelor cristalinelor Munților Bistriței. Altitudinile limitei estice a Depresiunii Dornelor variază în jurul valorii de 900m, mai ridicată la sud de Panaci și coborând la 800-850m în sectorul golfului depresionar Dorna Arini-Rusca.

Limita nordică a Depresiunii Dornelor cu masivele Giumalău și Suhard este mai sinuoasă, existând două pătrunderi digitate pe valea Bistriței Aurii, până la confluența cu p. Hajul și de-a lungul văii Coșnei, la nord de Măgura Coșnei (1256m). Intre aceste două intrânduri depresionare, se interpune extremitatea sudică a culmii Suhardului, respectiv culmea Suhărzal

(1700m)- Oușoru(1638m), cu pintelul cristalin mai dur, M. Runcu (1149m), între valea Bistriței și valea Dornei.

Altitudinile absolute ale limitei nordice urcă la 950m spre Argestru și chiar la peste 1000m în zona superioară a glacisurilor de racord ale compartimentului Coșnei cu versanții vestici ai masivului Oușoru (1638m), și în nordul Măgurei Coșnei. Altitudinile relative ale limitei ajung la peste 200m în zona culoarului Dorna Candreni-Vatra Dornei, coborând frecvent la 20m (pe stânga Bistriței Aurie, în aval de confluența p. Oușoru cu Dorna, la nord de Măgura Coșnei).

LIMITELE DEPRESIUNII DORNELOR

Sectorul de limită	Subsectoare	Altitudine absolută	Altitudine relativă	Diferența altitudinală față de munte
Limita estică	Corverca-Șarul Dornei	900-1000	40-100	500-650
	Șarul Dornei-Gura Negrei	900	50-100	250-650
	Dorna Arini-Rusca	800-900	60-100	250-300
Limita nordică	Vatra Dornei-Argestru	900-950	10-100	350-420
	Vatra Dornei-Dorna Candreni	900	20-200	600-650 200-250
	Zona Coșna	950-1020	20-160	620-650
Limita vestică	Loc. Dornișoara-Poiana Văcăriei	1000	20-40	100-350
	Poiana Văcăriei-Grădinița	950	10-20	50-100
	Pădurea Grădinița	890-900	20	100
	P. Siminic-Teșna Mică	950	40-120	250-300
Limita sudică	Loc. Dornișoara-Valea Dornei	1050	60-100	225
	Valea Dornei-Valea Negrișoarei	1100-1150	100	540-600
	P. Negrișoara - P. Pinții	1150-1200	50-100	160-200
	Gura Haitii-Coverca	950-1100	50-180	450-550

Limita vestică a Depresiunii Dornelor a suscitat frecvent numeroase controverse, Compartimentul Poiana-Dorna-Coșna fiind înglobat zonei Munților Bârgăului (I. Sârcu, 1956), iar limita vestică era trasată de-a lungul ariei de desfășurare a faciesurilor sedimentare din zona Oușoru (1638m) - Pripuru (1305m). În această zonă de trecere spre Munții Bârgăului se remarcă o întrepătrundere a peisajului morfologic dornean, specific compartimentului Poiana, cu cel al Bârgaielor, mai ales în sectorul Dornișoara-Grădinița.

Limita vestică a depresiunii se desfășoară de-a lungul inflexiunilor morfologice din profilul convex al versanților montani de la poalele masivului Tamaș (1123m), culmii Poiana Văcăriei (1051m) și Dl. Roșia (973m). Între valea superioară a Teșnei și cea a Coșnei, limita urmărește abrupturile structurale sud-estice ale Munceilor Înșirați și Podișului Zimbroaiei. Faciesul argilos oligocen dintre văile Dornișoarei și Teșnei a favorizat, printre altele, un relief montan plat sau larg ondulat, cumpăna de ape dintre Teșna superioară și bazinul Someșului fiind foarte sinuoasă. La nord și la sud de Pădurea Grădinița, faciesurile grezoase au permis menținerea unor suprafețe structurale ce domină cu 200-300m arealul depresionar, în lungul acestora, limitele conturându-se mai clar.

Altitudinile absolute ale limitei vestice oscilează între 1000-1050m (pe stânga văii Dornișoarei) și între 900-950m în zona Grebla-Teșna, cu un sector mai coborât în zona Grădinița. Altitudinile relative ale acestei limite sunt mai mici, oscilând între 10-20m și 40-120m, cele mai coborâte fiind, evident, în sectorul p.Grebla-p. Siminic și de-a lungul văii Dornișoarei și cresc la contactul cu podișul structural Zimbroaia.

Limita sudică este de asemenea complicată, datorită înaintării spre nord, în zona central-depresionară, a formațiunilor magmatice ale masivului Călimani, parțial distruse prin eroziune diferențială (în zona înșeuării Pripuru-Buza Șerbii), de sub care apar structurile sedimentare paleogene și cristaline (în continuitate între Munții Bistriței și Munții Suhardului). Această structură permite menținerea unor altitudini de peste 1150-1200m, deasupra cărora sunt vârfuri de 1250-1300m: Pripuru (1305m), Vf. Diecilor (1301m), Vf. Munceilor (1250m). Deși această zonă centrală fragmentată, accentuează bicompartimentarea Depresiunii Dornelor și se află cu 200m sub nivelul platoului andezitic, (prelungit spre nord), al Călimanilor, morfometric și morfografic, nu o putem considera ca spațiu depresionar. Astfel, limita sudică a Depresiunii Dornelor cu aria Munților Călimani, devine sinuoasă prin extinderea spre nord a acestui pînten montan, dezvoltat pe roci magmatice, sedimentare și cristaline.

În sudul compartimentului Poiana, limita este dată de contactul formațiunilor magmatice cu cele sedimentare paleogene, contacte litologice materializate și prin abrupturi pertografice și structurale, bordurate de largi glacisuri piemontane. La partea superioară a acestor glacisuri, limita atinge 1100-1200m (nordul culmii Prislopul Tămăului, Vf. Piatra Dornei- 1693m, Vf. Ascuțit -1353m, Vf. Buza Șerbii-1530m).

Limita sudică a compartimentului Șarului este mai clară, ea urmărind limita superioară a marelui glacis piemontan al Călimanilor, o zonă mai puțin fragmentată și mai unitară decât cea din sudul compartimentului Poiana. Limita în această zonă se desfășoară între valea Negrei și valea Călimănelului, situându-se la 1050-1100m, cu o altitudine relativă de 80-100m și cu o diferență de nivel de 500-600m față de culmea Pic. Țiganului (1700m) și de peste 800m față de Călimani Ciribuc (2010m).

Dacă în estul compartimentului Șarului limita cu Munți Bistriței este clară, în vestul acestuia, limita este mai complicată, mai sinuoasă, datorită faciesurilor eterogene. Sinuozitatea se datorește avansării, pe de o parte, a unor interfluvii structurale spre nord-est, în depresiune: Vf.Runc (1035m), Piciorul Măganului (999,3m), Vf.Boambei (1076m) și Vf. Diecilor(1301m), pe formațiuni grezoase, oligocene, dar și extinderii în același sedimentar eocen, eterogen, grezos și argilos, a cursurilor Sărișoarelor. Limita în culoarul Șaru Dornei - Gura Negrei cu zona cristalină (Vf.Diecilor-1301m, -Dl. Negru), este mai joasă, nedepășind 900m, rectilinie și cu o singură inflexiune pe p. Borcut, asemănătoare ca nivel altitudinal cu limita din estul culoarului.

În concluzie, se poate afirma că, morfografic și morfometric, sunt câteva particularități comune limitelor Depresiunii Dornelor; nivelele altitudinale ale limitelor se încadrează, în medie, între 900-950m în est, nord și vest, urcând spre sud la 1000-1100m, altitudini ce ar putea fi considerate și ca nivele cvasi-generale ale interfluviilor depresionare.

Altitudinile relative ale limitelor depresiunii oscilează în jurul unor valori similare într-un anumit context geologico-structural. Cele mai mari valori apar în zona de contact cu masivele cristaline din nord și est și cu zona vulcanică din sud, iar cele mai mici corespund contactului cu zona sedimentară Munții Bârgăului-Zimbroaia.

Limitele depresiunii nu pot fi privite ca granițe imuabile de domenii morfologice, ci ca zone de racord între arii aflate în raporturi morfogenetice complexe.

Existența celor două compartimente depresionare este o realitate geomorfologică a zonei, argumentele morfografice și morfometrice fiind clare. Studiile anterioare asupra depresiunii (V. Mihăilescu-1944, I. Sârcu -1956, Al. Roșu -1971, Valeria Velcea-1982, Tr. Naum -1965 ș.a), deși recunoșteau compartimentarea, au evitat abordarea morfometrică a unității spațiului depresionar și au considerat zona centrală dintre compartimente ca arie submontană sau depresionară, deși admiteau existența culoarului de legătură Dorna-Bistrița. I. Sârcu (1956), considera compartimentul Poiana aparținând, ca arie depresionară, Munților Bârgăului. V. Mihăilescu (1944) și Tr. Naum (1965), admiteau existența mai multor compartimente, corespunzătoare bazinelor hidrografice adiacente Dornei și Bistriței, respectiv: Poiana, Teșna, Coșna, Șarul, Dorna-Bistrița; Al. Roșu (1971), le numea chiar depresiuni: "Depresiunea Vatra Dornei", "Depresiunea Poiana", "Depresiunea Șaru".

Morfologic, Depresiunea Dornelor, este bicompartimentată: compartimentul Poiana în vest și cel al Șarului în est, prelungite spre nord și, respectiv, spre nord-nord-est cu o serie de golfuri mai largi -al Coșnei, al Bistriței (de la Argestru) și al Ruscăi.

Unitatea depresionară nu este știrbită de existența culoarului Dorna -Bistrița dintre cele două compartimente. Nivelele similare, pe sectoare cardinale, ale limitelor depresiunii, altitudinile vetrelor și alte argumente morfometrice și morfogenetice ne întăresc convingerea existenței depresiunii unice a "Dornelor".

Morfografia

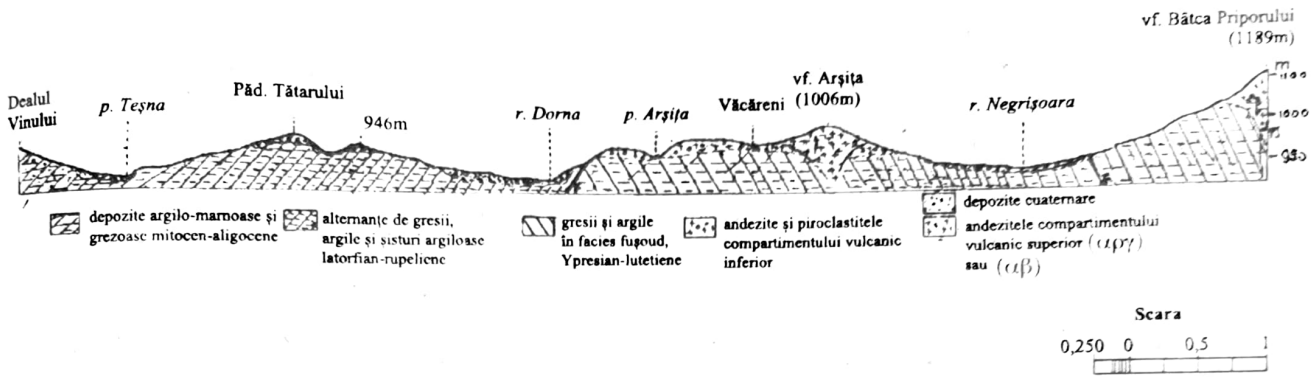
Cele două compartimente depresionare au poziții altitudinale similare dar, latitudinile lor sunt diferite. Astfel, compartimentul Șarului se desfășoară mai adânc în spațiul Călimanilor, față de compartimentul Poiana, care este dominat de creasta calderei-Tămău (1816m)-Lucaciul (1700m).

Aspectul propriu Depresiunii Dornelor este condiționat de varietatea faciesurilor (formațiuni sedimentare paleogene de tip flișoid, larg cutate, formațiuni sedimentare străpunse de intruziuni magmatice sau parțial îngropate sub efuzuni vulcanice andezitice și de formațiuni cristaline eterogene), de tectonica foarte complicată, precum și de acțiunea modelatoare impusă de rețeaua hidrografică, acțiune comandată de nivelul de bază conferit de Bistrița. Eroziunea diferențială, în esență, a complicat dezvoltarea reliefului, ducând astfel la apariția unor unități morfologice de tipul compartimentelor depresionare, largi bine individualizate, circumscrise arealului depresionar dornean. Pe de altă parte, relieful actual este și rezultatul raporturilor complexe dintre vatra depresiunii și rama montană, în condiții paleoclimatice variate. Deși compartimentată, depresiunea are o serie de elemente comune de peisaj morfologic. Sintetizarea lor este posibilă după o analiză detaliată în cadrul diviziunilor propuse.

Compartimentul Poiana are dimensiuni mai mari decât compartimentul Șarului, având aproape 200 km², desfășurându-se pe 18,5 km N-S și pe 25 km NE-SV, cunoscând și largimi apreciabile de 15 km pe latitudinea Bâta Priporului- Pădurea Grădinița.

Compartimentul depresionar apare dominat de marginea vestică a calderei Călimanilor (culmea Tămău- 1867m, Lucaciul -1769m, 12 Apostoli), sau de prelungirile andezitice pornite din aceasta (spre nord-vest Buza Șerbii- 1530m, Măgura Mică, 1226m și spre nord Vf. Piatra Dornei -1693m). Dinspre est, compartimentul depresionar este dominat de zona Priporu (1305m) -

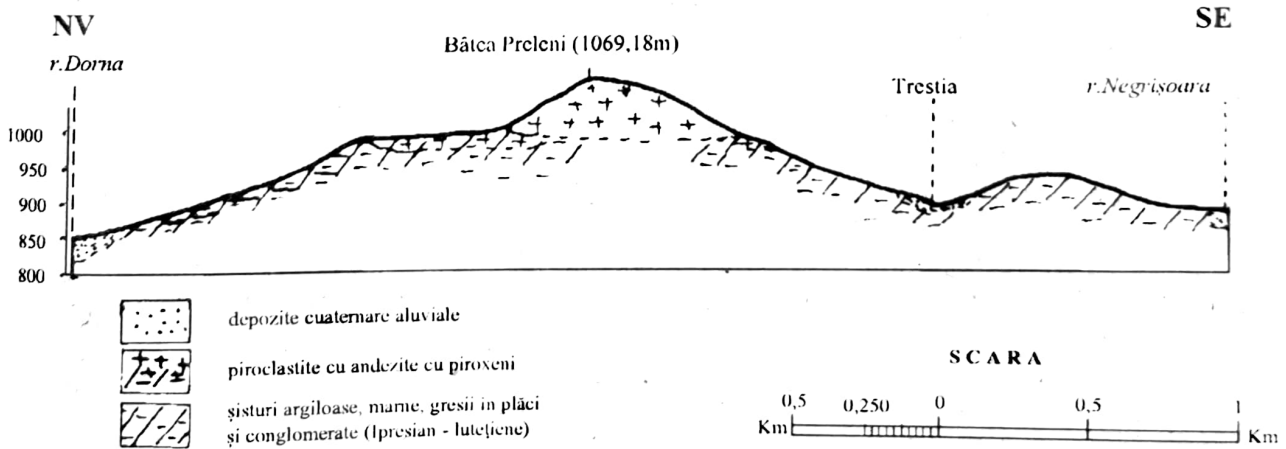
culmea Munceilor (1258m) - Bâțca Priporului (1189m). În nord se profilează clar culmea cristalină a Suhardului, între Oușoru (1638m), - Tarnița (1542m) - Fărăoani (1715m) - Bâțca Târșului (1547m).

Profil geomorfologic prin compartimentul depresionar Poiana, între Dl. Vinului și Bâțca Priporului (1189m), pe direcția NV-SE

Doar dinspre vest dominarea este mai puțin evidentă, datorită întrepătrunderii peisajului dorean cu cel al Bârgaielor (aflate la diferențe altitudinale mai greu sesizabile din vatra depresiei, de doar 200-300m).

În compartimentul Poiana există numeroase dealuri conice care se ridică frecvent la peste 1100m, având diametre de până la 2km în bază; și ele dau o notă specifică morfografiei zonei, de depresiune colinară.

Profil geomorfologic prin Bâțca Preleni între v. Dorna și r. Negrișoara, pe direcția NV - SE

Aceste dealuri sunt, în cea mai mare parte a lor, martori de eroziune din placa de lave andezitice sau, mai rar, din etajul vulcanic piroclastic inferior, sau din formațiunile sedimentare paleogene; rar pot fi corpuri intruse în sedimentarul paleogen de tip Bârgău. Sedimentarul paleogen alcătuiește cea mai mare parte a compartimentului, prelungit la zi prin înșeuarea: p.Gligul - p.Sărișorul Mic și în vestul compartimentului Șarului.

Bâtcile se detașează față de vatra depresiunii cu 150-200m, fiind cvasi-circulare la bază: Bâtca lui Ieremia (1003m), Bâtcile Roșii (1181m, 1143m), Bâtca lui Alexandru (1650m), Bâtca Priporului (1189m), Vf. Arșița (1013m) Bâtca Prăleni (1069m), Măgura Coșnei (1256m), aceasta din urmă fiind interpretată ca un dyck andezitic (Al. Semaka, 1956).

În sudul compartimentului Poiana, în zona glacisului piemontan de contact cu zona vulcanică a Călimanului, interfluviile apar orientate radier, ca adevărate picioare de munte prelungite evazat, spre nord, nord-est, nord-vest. Astfel, în sectorul sudic al compartimentului, la poalele Pietrei Dornei (1693m), între valea Negrișoarei superioare și p. Pintii, apare un interfluviu larg, neted, de peste 250ha la partea superioară și care, este ușor înclinat spre nord. Această zonă corespunde glacisului piemontan de la poalele nordice ale Călimanilor, având suprafața totală de peste 450ha.

În condițiile menținerii plăcii mai dure andezitice, chiar dacă aparține etajului inferior piroclastic (deci, mai eterogen în alcătuire), există interfluvii detașate sub forma unor adevărate poduri suspendate la 70-100m deasupra văilor principale (Dl. Lat, 950-970m). Interfluviile cu poduri plane, există și pe facies sedimentar, ca în zona Pădurea Tătarului (950-960m), extinsă între valea Dornei și valea Teșnei, având la partea superioară o cuvertură aluvială de cca. 352ha.; acest interfluviu este apreciat de I. Sârcu ca nivel de eroziune, o treaptă suspendată la 1000m-nivelul "Dorna".

În aceste condiții morfografice, cu interfluvii largi, teșite la partea superioară, compartimentul Poiana apare bietajat prin existența unui nivel superior la peste 950m-1000m și a altuia inferior, format prin îndepărtarea parțială a plăcii andezitice ce acoperea sedimentarul paleogen (I. Sârcu-1956), situat la 850-900m.

Privit dinspre Călimani, compartimentul depresionar Poiana se detașează de zona Munților Bârgău, chiar dacă din vatra depresiunii trecerea spre munte este greu sesizabilă, mai ales că peisajul vegetal este asemănător.

Caracterul colinar al reliefului acestui compartiment este dat și de prezența unor interfluvii înguste-pinteni montani, cu versanții mai abrupti, interfluvii prelungite din ariile adiacente, ca și în estul compartimentului (sub Mg. Poiana Negrii, sub Bâtca Priporului), orientate spre vest - nord-vest.

În nordul compartimentului Poiana, bine detașată de valea Coșnei este Mg. Coșnei (1256m), andezitică, suspendată la 250m față de talvegul râului.

Spre vest - nord-vest-ul compartimentului Poiana, contactul cu Munții Bârgăului și Podișul Zimbroya se face prin intermediul unor interfluvii prelungi, cu versanți estompați (în zona Poiana Văcăriei-Valea Dornișoarei), fie prin existența unor versanți abrupti, concavi în profil transversal (la sud de confluența p. Trifonul-v. Dornișoara), corespunzătorii structurilor grezoase-argiloase paleogene.

Versanți abrupti, cu un profil în trepte, sunt în nord-estul compartimentului Poiana, la limita cu Munții Suhardului, pe sedimentar eocen, grezos și conglomeratic. Bâtcile și măgurile au de regulă versanți scurți, cu profile concave, cel puțin, la partea superioară, sau mixte.

Văile au orientarea generală S-SE - N-NE, doar valea Teșnei superioare și cea a Dornei, în aval de confluența cu Coșna, se orientează spre E. Văile au un profil transversal mult lărgit, bordurate de terase etajate largi, la nivele inferioare și medii (între Teșna și Coșna, Dorna și Dornișoara), pe care s-au dezvoltat și turbării.

Văile cu profil transversal asimetric corespund: Dornișoarei- în aval de confluența cu p. lui Ioniță, Dornei superioare - dominată la est de versanții abrupti ai Bâtcilor, pe Negrișoara în sectorul median și inferior - unde valea este dominată pe stânga de platoul andezitic Dl. Lat, sau pe Teșna, în zona Grădinița și aval de confluența cu p. Cucureasa.

Ca și în compartimentul Șarului, în zona cea mai joasă a depresiunii, se conturează o

importantă arie de convergență hidrografică, corespunzând confluenței Dorna-Coșna - Teșna - Teșna Mică - Negrișoara.

În sudul compartimentului depresionar, pe glacisul piemontan, este o arie de divergență hidrografică, cu orientarea radiară a rețelei, spre N-NV și NE. Compartimentul Șarului este dominat dinspre est și sud de versanții abrupti ai Munților Bistriței și ai Călimanilor, bordurați în acest ultim caz de un glacis piemontan. Orientat S-N, compartimentul are o formă triunghiulară și este drenat pe direcția SV-NE de Neagra Șarului și pe direcția S-SE - N-NV de Călimănel.

Suprafața totală a acestui compartiment este de aproape 67 kmp și împreună cu zona culoarului Negrei (11, 6kmp), ajunge la 78, 6kmp. Între Gura Negrei și Gura Haitei are 20 km, din care 15km în compartimentul propriu-zis. Lățimea compartimentului ajunge la 8,5km între Gura Haitei și p. Buciniș, îngustându-se în golful depresionar de la Coverca și în sectorul Gura Haitei.

În **Compartimentul Șarului**, contrastul munte-depresiune este evidențiat nu numai de amplitudinea altitudinală dintre vatra depresiunii și culmile montane din E și S, dar și de înclinarea puternică a versanților tectono-erozivi din "Fața Șarului" și de abrupturile nordice ale Calderei Călimanilor, "spartă" de Neagra și afluenții ei.

Contrastul dintre munte și depresiune, este cu atât mai evident cu cât în depresiune este o mare extindere a reliefului acumulativ fluviatil jos, sub forma luncilor și, mai ales, a podului foarte larg al teraselor (de exemplu, podul terasei Șeștina, de 45 m, are între 2, 5-3 km lățime pe dreapta Negrei, și 1,5 km pe stânga văii, având înfățișarea unor adevărate șesuri ("Șeștine").

Podurile teraselor de 10-15 m au, de asemenea, suprafețe și lărgimi apreciabile (Turbăria Tinovul Mare - de pe terasa de 10 m are peste 50 ha). Lunca Negrei la confluența cu Călimănelul are peste un 1km lățime (zona "În Liniște").

O altă particularitate a morfografiei compartimentului Șarului este prezența în aria central-sudică a Bâtcii Șeștinei (Bâtca cu Tisă) - la 1017 m, un hog-back alcătuit din calcare cristaline, martor de înecare ce se ridică cu 30 m deasupra podului terasei Șeștina.

Remarcăm, de asemenea, existența în vatra depresiunii a cumpenelor de ape în lungul teraselor înalte ale Negrei, traversate de pârae puțin adâncite în aluvionar.

Pătrunderea unor pînteni montani și deluroși, din zona adiacentă depresiunii, complică nu numai delimitarea în vest a compartimentului, dar și caracterul de uniformitate și planietate a sectorului depresionar.

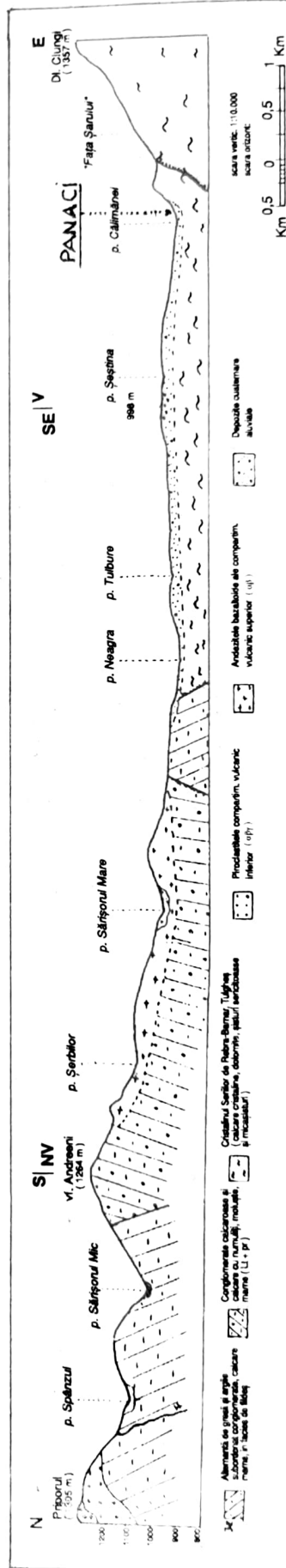
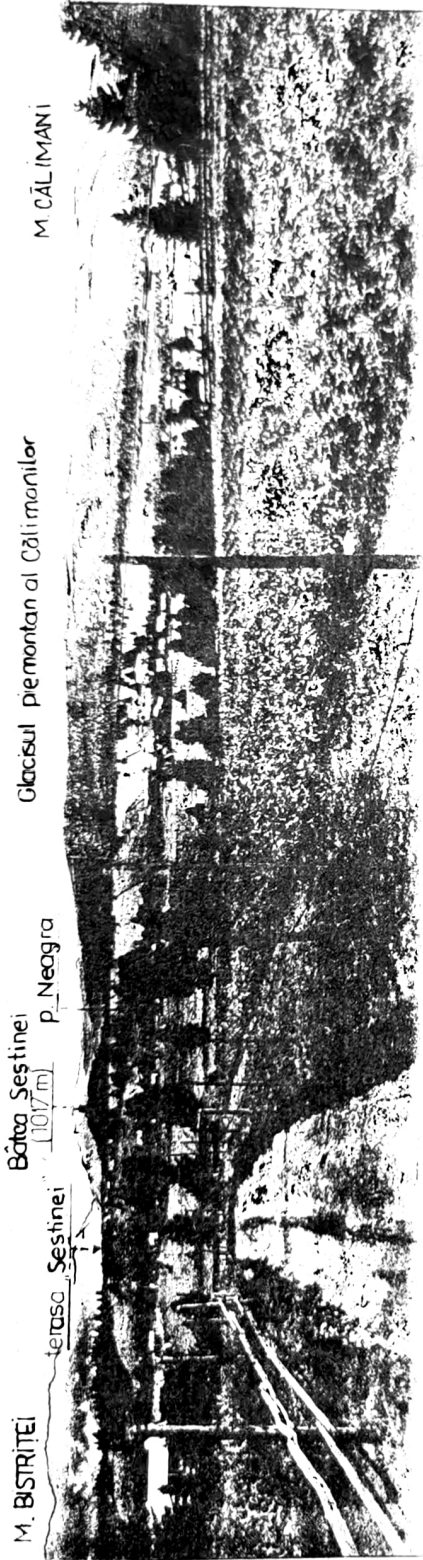
Aceste inerfluvii sunt teșite la parte superioară, au versanți moderat înclinați, închizând spre munte sectoare depresionare alungite pe râuri, cu un relief mai colinar. Un astfel de pînten submontan este Piciorul Maganului (1000m), extins din Vf. Magan spre N-E, pe 3km. Acesta închide dinspre S-SV bazinul Sărișoarelor și este alcătuit din formațiuni sedimentare paleogene, iar DI Boambei (1076m), este un interfluviu pe cristalin și divide bazinul Sărișoarelor; în amonte, golful depresionar de la Coverca este închis de interfluviul Piciorul Deluganul, alcătuit din formațiuni andezitice, la contactul cu aria cristalină aparținând Munților Bistriței.

În cuprinsul glacisului piemontan al Călimanului remarcăm prezența unor interfluvii prelungi, orientate spre N, separate de văi cu orientare radiară (p. Băuca, p. Tăieturii, p. Tulbure ș.a.). Acestor zone de divergență hidrografică le corespunde o zonă de convergență, între confluența Negrei cu Călimănelul și Sărișoarele.

Profilul transversal al văilor este simetric în zona glacisului piemontan și devine asimetric spre aval: p. Tulbure, în zona Bâtcii Șeștinei. Valea Călimănelului și, parțial, a Negrei, au profiluri asimetrice, conferite de abrupturile tectono-erozive ale Munților Bistriței.

Culoarul Negrei Șarului, dintre Șarul Dornei și Dorna Arini, are 6km lungime și, după o zonă de îngustare puternică în zona de interceptare a structurilor cristaline mai dure ale Seriei de Bretila, se lărgiște din ce în ce mai mult spre nord, valea Negrei având un profil transversal

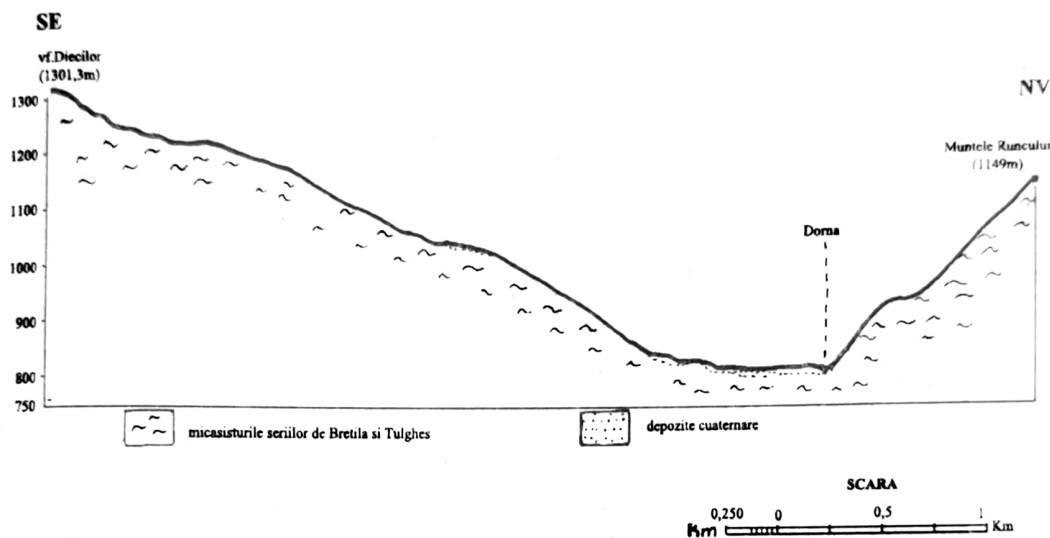
COMPARTIMENTUL DEPRISIONAR AL ȘARULUI ÎN PERSPECTIVĂ ESTICĂ - SUD-ESTICĂ

Profil geomorfologic prin Compartimentul Șarului, între vf. Priporul (756 m) - vf. Andreinii (1264 m) - DI. Ciungi (1357 m), pe direcția N - S/NV - SE/V - E

puternic asimetric. Versantul stâng de sub culmea Diecilor este abrupt, iar cel drept este prelung și etajat în lungul teraselor văii, racordabile cu cele ale Bistriței. În acest sector de culoar, valea Negrei Șarului are un puternic caracter transversal față de liniile structurale majore, dintre culmea Diecilor - Dl. Negru și culmea Vf. Șarului Muntele Rusului.

Culoarul Dorna-Bistrița are între Dorna Candreni și Vatra Dornei, 10km lungime și este dominat dinspre nord de culmea Vf. Oușoru (1638m) - M. Runcu (1149), cu o orientare piezișă față de axa V-E a culoarului. Lățimea culoarului este între 500m la nivelul teraselor superioare, în zona de maximă îngustare și ajunge la 2km în apropiere de Dorna Candreni și de Vatra Dornei.

Profil geomorfologic transversal prin culoarul Dornei,
între M. Runcu (1149m) - vf. Diecilor (1301m), pe direcția NV - SE

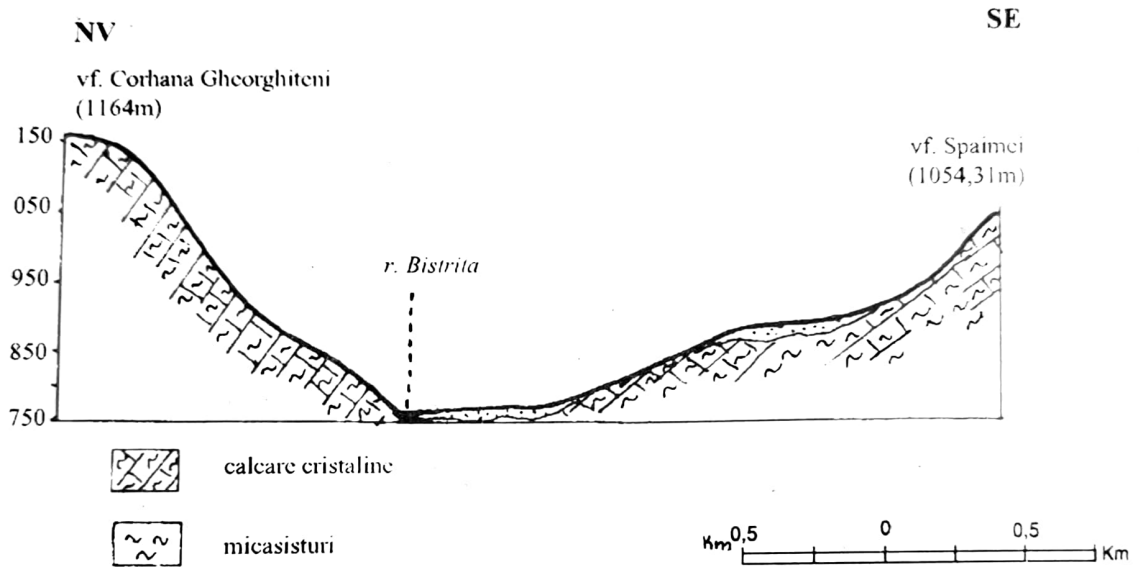
Valea Dornei are un caracter transversal față de liniile structurale majore ale cristalinului Suhardului, îngustare pronunțată din dreptul Dl. Ulmului (1118m) - Vf. Oușoru (1638) și care, se datorează intersectării unor faciesuri mai dure grezo-calcaroase cretacice din învelișul post tectonic a Seriei de Tulgheș. Apoi, lărgirea văii Dornelor spre vest se datorează interceptării micăsișturilor Seriei de Bretița. Ca și în cazul culoarului Negrei, valea Dornei este asimetrică, cu versanții sudici mai prelungi și mai slab înclinați, terasați, cu glacisuri la partea superioară, față de cei nordici, mai abrupti și convecși.

În prelungirea culoarului Dornei, spre est se desfășoară zona de confluență Bistrița- Dorna, (considerată de V. Mihăilescu 1944, și Al Roșu 1971, "Depresiunea Vatra Dornei"); aceasta este largă, cu numeroase trepte pe dreapta văii Bistriței și, în continuare, spre E-NE de-a lungul Bistriței este **golful depresionar Dorna Arini- Rusca**.

Acest golf depresionar apare dominat dinspre est de Pietrosul Bistriței (1794m) și dinspre nord de Bârnărel (1321). Valea Bistriței se înscrie în aval de confluența cu Dorna într-un sector transversal tipic, cu aceeași alternanță de sectoare înguste și largiri. După relativa îngustare din dreptul Bârnărelului (culmea Diecilor), valea se lărgeste mult în zona Dorna Arini - p. Ortoaia, prin interceptarea structurilor mai moi epimetamorfice ale Seriei de Tulgheș. În aval de confluența cu p. Ortoaia, golful depresionar se îngustează tot mai mult prin interceptarea calcarelor cristaline dintre Vf. Spaima- M. Corhan (1055m) și apoi a rocilor dure cristaline, ale Seriei de Rebra

(paragnaise, amfibolite, calcare cristaline), ajungând la confluența cu p. Rusca la 500m la nivelul teraselor superioare.

Asimetria clară a văii Bistriței în acest golf depresionar se leagă de dezvoltarea amplă a teraselor Bistriței, pe dreapta, în zona Dorna Arini, în contrast cu versanții abrupti ai Bărnărelului.

Profil transversal prin v.Bistriței, între vf.Corhana (1164m) și vf. Spamei (1054m) pe direcția NV - SE

Golful depresionar Dorna Arini-Rusca corespunde celei mai joase regiuni din Depresiunea Dornelor, sub 800m altitudine.

Spre N-NE de Vatra Dornei, de-a lungul văii Bistriței Aurii, este un alt golf depresionar alungit pe 8km până la confluența p. Haju cu Bistrița. Este un sector longitudinal al Văii Bistriței, axat în cea mai mare parte pe anticlinoriul Iacobi-Vatra Dornei. De asemenea, aceasta, este o vale asimetrică, cu versanții dreپți mai abrupti dominați de prelungirile sudice ale Suhardului, Suhărzel-Oușorul-M.Runcu.

În cuprinsul acestui golf depresionar interfluviile dinspre est sunt rotunjite la partea superioară, iar văile afluate Văii Bistriței sunt puternic adâncite.

Concluzii:

Depresiunea Dornelor este unitară în diversitatea morfografică a compartimentelor.

În compartimentele depresionare există o dominare areală a reliefului fluvial-acumulativ, cel puțin în Compartimentul Șarul, cu o extindere apreciabilă a teraselor și luncilor.

Prezența Bâtcilor în Compartimentul Poiana accentuează caracterul colinar al reliefului, dezvoltat dominant pe sedimentar paleogen.

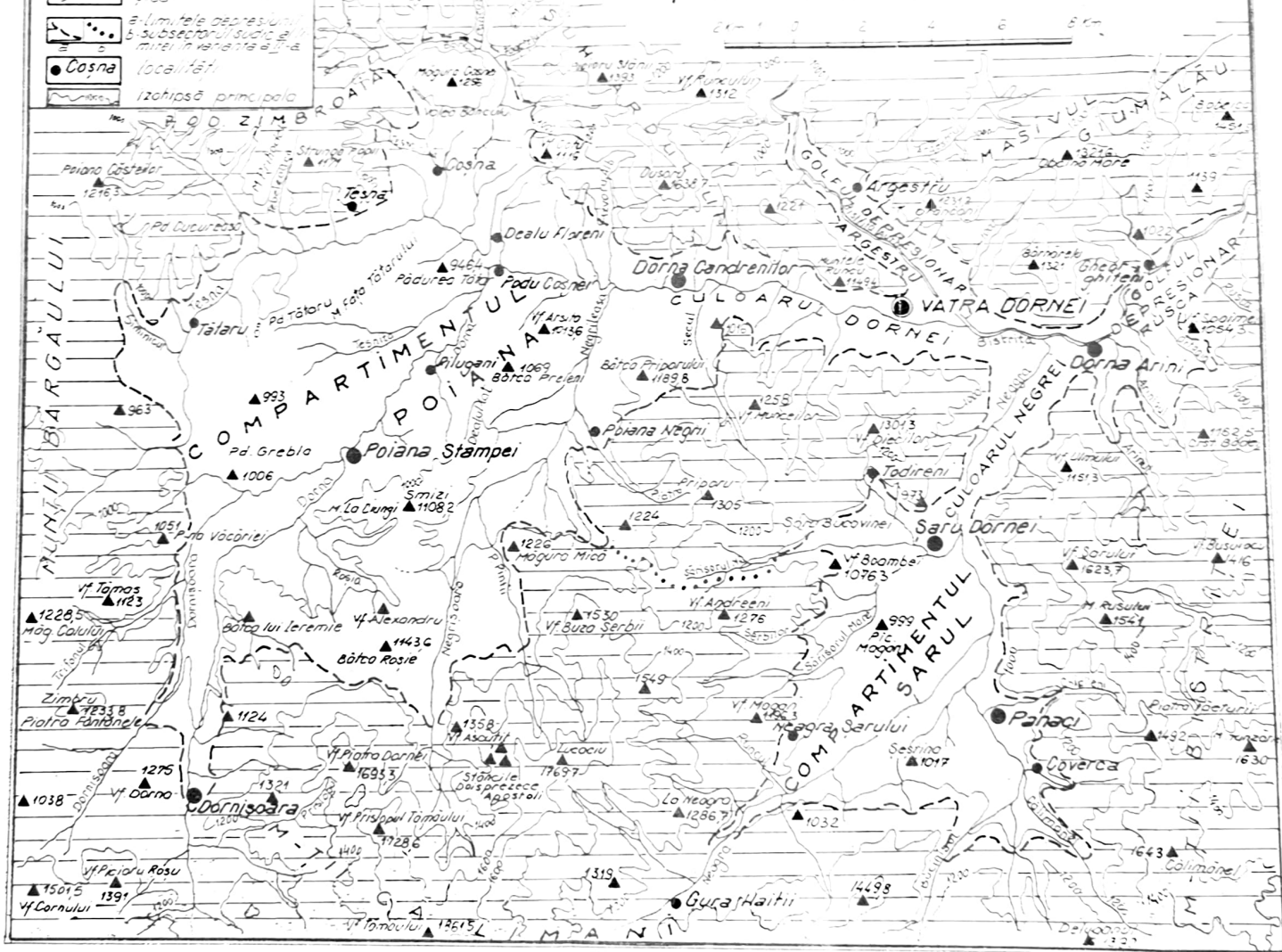
Interfluviile de tipul pintenilor submontani pătrunși în aria depresionară, compartimentează Depresiunea Dornelor și individualizează bazine-golfuri depresionare în cadrul acesteia.

În ambele compartimente depresionare se desfășoară glacisuri piemontane largi cu o dispoziție radiară a interfluviilor și cu o rețea hidrografică divergentă.

LEGENDA

- Reteaua hidrografică
- a) Limi, tele depresionale
b) subsectorul cu direcție
interioară în raport cu linia
- Cosna localități
- Izchișcă principală

DEPRESIUNEA DORNELOR
ȘI ZONA MONTANĂ ADIACENTĂ

Acestor zone, le corespund, de asemenea, arii de convergență hidrografică în zonele mai joase prelungite spre valea Bistriței prin culoare de legătură cu caracter transversal.

Liniile majore ale reliefului Depresiunii Dornelor prin orientare și altitudini sunt mai coborâte spre, E-NE în contrast cu altitudinile din culmile montane învecinate, mai ridicate în același sens și spre S.

BIBLIOGRAFIE

1. Athanasiu S., (1898) - *Studii geologice în districtul Suceava. II (Călimani și Bazinul Negrei)*, Bul.Soc.Științe, vol. VII, nr. 3-4;
2. Athanasiu S., (1899) - *Morphologische Skizze der Nord- Moldauischen Karpathen*, Bul. Soc. Șt. vol., VIII., nr. 3;
3. Băncilă I., (1958) - *Geologia Carpaților Orientali*, Ed. Acad. RPR., București;
4. Chorley R.J., (1980) - *Fluvial processes*, Methuen & CO. LTD;
5. Coteț P., (1969) - *Geomorfologie cu elemente de geologie*, Ed. Did. și Ped., București;
6. David M., (1949) - *Evoluția reliefului în masivul Bistriței Moldovenești*, Rev. Șt. "V. Adamachi", vol. 35. nr. 1, 2;
7. Donisă I., (1960) - *Contribuții la studiul morfologic al văii Bistriței*, Anal. Șt. Univ. "Al.I.Cuza." Iași (seria nouă) secț. II (șt. nat.) vol VI, fasc.4;
8. Donisă I., (1968) - *Geomorfologia Văii Bistriței*, Ed. Acad. RSR.
9. Grigore M., (1985) - *Reprezentarea grafică și cartografică a formelor de relief*, Ed. Acad. RSR. 1979, București;
10. Ichim I., (1973) - *Cu privire la unele fenomene periglaciare din Carpații Orientali, în vol. Realizări în geografia României - Culegere de studii*, București;
11. Krautner TH., (1930) - *Observații geologice în Munții Bistriței și Munții Bârgăului*, Inst. Geol. Rom., D.S.G.I.G.R. XIV, 1925-1926, București;
12. Martiniuc C., Donisă I., Harjoabă I. (1962) - *Geomorfologia teritoriului orașului Vatra Dornei*, Anal. St. Univ. "Al. I. Cuza" Iași, (serie nouă), secț II, (Șt.at.) b.(Geol-geogr); vol VIII.
13. Mihăilescu V., (1944) - *Țara Dornelor*, în vol omagial "C. Giurăscu", București;
14. Mihăilescu V., (1963) - *Carpații sud-estici pe teritoriul R.P.Române*, Edit. Șt., București;
15. Naum TR., (1965) - *Țara Dornelor - studiul geomorfologic, rezumatul tezei de doctorat*.
16. Savul M., (1923) - *Notă asupra Călimanilor (Districtul-Fălticeni Suceava)*, Iași;
17. Semaka AL. (1951) - *Geologia regiunii Dorna Candreni- Coșna*, D.S.C.G., XXXVIII, București.
18. Someșan L., (1948) - *Considerații geomorfologice asupra M.Călimani* - extr. din Lucr. Inst. Geogr. Cluj.
19. Teodoru I și Camelia, Intorsureana I., - *Cercetări petrografice în M-ții Călimani de N*, DSSCG, vol LVI, 1970.
20. Tufescu V., (1961) - *Modelarea naturală a reliefului și eroziunea accelerată*.
21. Ungureanu Irina, (1988) - *Cartare, cartografiere și elemente de analiză geomorfologică* - Caiet de lucrări practice, Univ. "Al.I.Cuza" Iași.
22. Yakushova A.F., (1986) - *Geology with the elements of Geomorphology*, Mir

- Publishers, Moscow.
23. ***Harta geologică a României, 1:50000, Foile Șaru Dornei și Vatra Dornei, 1985, 1975

Abstract

The Dornas Depression is unitary in spite of the morphographic and partial morphometric diversity of its compartments. From a morphographic points of view, The Depression can be described/defined in two different ways: on one hand, there is a "hilly relief" in the Section of Poiana, which is formed of high pyramidal hills called "Bâțci" or "măguri", and also of volcanic high hills or interstream areas, on sedimentary deposits; on the other hand there is a flatter relief, predominant in the Section of Șaru, which has been mainly formed through the extension of the alluvial deposits.

The large alluvial benches (the piedmonts), developed on the border of the mountains surrounding them, are to be found, especially, in the South part of the Depression.

Even if the levels of the Surrounding mountains are higher, in the East and South (1700-1900m), when compared to those of the West part (1200m), the Depression has decreasing altitudes towards East-North-East and the relief major lines keeps the same orientation towards North-East.

Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava